

A Szervkoordinációs Iroda rövidített Szakmai Beszámolója

Mihály Sándor, Mező Anikó, Holtzinger Emese, Pásztor Ágnes
Országos Vérellátó Szolgálat (OVSz), Budapest

Az OVSz a potenciális szervdonorokat jelentő és gondozó kórházaktól és a transzplantációs centrumoktól független szervezetként koordinálja a hazai szervdonációs riadókat. Ennek érdekében működteti a Szervkoordinációs Irodát, és azon keresztül a koordinátori hálózatot. Az OVSz 236 donorjelentésből 178 szervkivételi riadót koordinált, amelyek során 563 szervkivétel történt.

Az OVSz az Eurotransplant magyarországi szerződő partnere, ennek megfelelően koordinálja a nemzetközi szervcseréket. 2015-ben 705 szervfelajánlás érkezett az Eurotransplantból magyar beteg részére, miközben Magyarországon 696 magyar donorszervet ajánlott fel.

Az OVSz végzi az összes szervdonációhoz kapcsolódó szállítási feladat ellátását és a légi szállítások szervezését. 2015-ben 1064 szervdonációs földi szállítási feladat során 255 ezer km-t futottak az OVSz gépjárművek. Légi szállítást 85 alkalommal kellett igénybe venni egy év alatt.

Az OVSz végzi az összes szervdonációhoz kapcsolódó vércsoport szerológiai, immunogenetikai és vírus szerológiai vizsgálatot. A tavalyi év során 496 donor és 497 recipiens vércsoport szerológiai, 2484 komplex immunológiai (20 835 vizsgálat), valamint szervdonoroknál 273 vírus szerológiai kivizsgálás történt az OVSz laboratóriumokban.

Az OVSz működteti a központi transzplantációs várólistákat, amelynek érdekében Transzplantációs Bizottságok közreműködését veszi igénybe. 2015-ben 613 új beteg került várólistára.

Az OVSz nyilvántartást vezet a transzplantációs központok tevékenységeiről, amely az élő és elhalálozott donorok összesített számát, valamint a kivett és átültetett vagy más módon ártalmatlanított szervek fajtáit és mennyiségét tartalmazza. A hivatalos jelentési kötelezettségünk mellett fontosnak tartjuk a szervdonációban résztvevő szakemberek tájékoztatását is a szervdonációs és transzplantációs aktivitásról.

A donorjelentések jellemzői

178 megvalósult donáció között 47 esetben egyféle szervkivétel történt, amelyek közül 39 vesedonáció és 8 nem vesekivétellel járó egyféle szervkivétel volt, amely megegyezik a tavalyi adatokkal. 2015-ben 131 többszervkivétel történt. Ezek közül 68 esetben három szerv, 34 esetben négy szerv, 17 esetben öt szerv kivétele történt meg, 6 esetben történt hat szerv eltávolítása és egy esetben hét szerv sikeres eltávolítása történt Magyarországon, amely utóbbira még nem volt példa ezt megelőzően. 2 esetben történt vesék eltávolítása nélküli többszervkivétel. A többszerv-donorok aránya elérte a 74%-ot, amely egyrészt 4%-al magasabb, mint a 2014-es évben,

másrészt ez a hatékonysági mutató az Eurotransplant 8 tagállamában is hasonlóan alakul.

A három legtöbb megvalósult donort adó kórház megyei intézmény volt 2015-ben.

A 178 donáció 44 kórházban valósult meg. Átlagosan 4,81 jelentés érkezett egy jelentő intézményből. A legtöbb megvalósult donáció 14 volt egy kórházban, az intézményi átlag pedig 4,05.

2015-ben 160 orvos jelentette a 236 lehetséges donort. Egy jelentő orvos átlagosan 1,45 donort jelentett. A legtöbbet jelentett orvos összesen 10 lehetséges donorról adott értesítést, aki kórházi koordinátor. Az elmúlt évben a kórházi koordinátori hálózat újabb kórházzal bővülhetett, így jelenleg 19 kórházban segíti a donációs folyamat lebonyolítását kórházi koordinátor. A program támogatja a kórházak munkáját és létjogosultságát igazolja, hogy az összes donorjelentés 48,7%-a kórházi koordinációban résztvevő kórházból érkezett, amelyek 79,1%-a megvalósult donációval zárult. Az összes magyarországi megvalósult szervdonációnak 51,1%-a kórházi koordinátorral rendelkező intézményben történhetett meg.

Donorjellemzők

2015-ben a donorok átlagéletkora 48,28 év volt, a legfiatalabb elhunyt donor 1 éves, míg a legidősebb 79 éves volt. 9 esetben történt szervkivétel 18 év alatti agyhalott donorból.

A donorok 41,01 %-a nő (73) és 58,99 %-a férfi (105) volt. A donorok vércsoport eloszlását tekintve a legtöbbször előforduló „A” vércsoportot (49,44%) a „0” vércsoport követte (26,4 %), majd a „B” vércsoport (14,05%) és végül 10,12 %-ban az „AB” vércsoport volt regisztrálható.

Az agyhalálhoz vezetődiagnózisok között az agyi érkatasztrófák fordulnak elő leggyakrabban (72%), koponya trauma az esetek 21 %-ában, egyéb diagnózisok (másodlagos agykárosodás) 7%-os gyakorisággal fordultak elő.

209 jelentés kapcsán történt szerológiai vizsgálat, fertőző betegség kizárása céljából. A donáció vírus pozitívítás miatt 5 esetben megghiúsult, 4 esetben már a szervek felajánlása sem történt meg és egy esetben nem került elfogadásra vírus pozitív donorból korábban alkalmasnak megítélt szerv, vírus pozitív donorokból Eurotransplant tagállamokban és Magyarországon is kerültek a szervek elfogadásra és beültetésre.

A megvalósult donorok között 35 esetben történt az ellátás során reanimáció. 13 megvalósuló donor anamnézisében szerepelt IDDM és 83 esetben hypertonia, 39 esetben volt az anamnézisében alkoholabúzus és 71 esetben regisztráltunk dohányzást.

A jelentett potenciális donorok között 21 esetben

másodlagos agykárosodás vezetett agyhalálhoz, ezért 72 óras volt az agyhalál megállapításához szükséges megfigyelési idő.

Összesen 20 alkalommal történt kiváltó vizsgálat a megfigyelési idő lerövidítése céljából, amelyek közül 4 szervkivétel meghiúsult. 11 esetben történt másodlagos agykárosodás esetén kiváltó vizsgálat, ebből 7 alkalommal megvalósuló donáció követte az agyhalál megállapítását. Fenyegető keringés összeomlás miatt 4 alkalommal hiúsult meg donáció. 3 külföldi állampolgárt regisztráltunk a jelentések között. 10 alkalommal a család tiltakozása miatt hiúsult meg szervadományozás, amelyek közül 2 donor volt kiskorú. Egy esetben az Eurotransplant allokációt követő szervelfogadások után kellett a donor felajánlást visszavonni családi tiltakozás miatt. 35 esetben volt szükség a nyomozóhatóságok írásos hozzájárulásához a később megvalósuló donációkban, ez az esetek 19,67%-a.

Területi aktivitás

Megyei esetszámok tekintetében Budapest áll az első helyen 46 megvalósult donációval, azonban 1 millió lakosra számítva Heves megyében (Megyei Önkormányzat Markhot Ferenc Kórház és Rendelőintézet) valósult meg a legtöbb szervdonáció, összesen 10 (pmp: 33,2). Kiemelkedő donorszámot ért el még Hajdú- Bihar megye is (pmp: 31,62).

A jelentett esetek számát figyelembe véve Nógrád megyéből és Komárom- Esztergom megyéből nem érkezett jelentés, míg 1 millió lakosra számítva Pest megye volt a legkevésbé aktív megye (3 jelentett eset, pmp: 2,46).

Élődonoros szervadományozás 2015-ben Magyarországon

Minden veseátültetést végző egyetemi központban elérhető az élődonoros veseátültetés. Budapest (20), Debrecen (5), Pécs (7) és Szeged (8) összesen 40 élődonoros veseátültetést végzett. Az élődonorok aránya 22,47% az összes magyar szervdonor között, amely 3,35% növekedés az előző évhez képest.

Szervátültetések Magyarországon 2015-ben

457 elhunyt donorból származó szervátültetés mellett, 40 élődonoros vesetranszplantációt végeztek, vagyis összesen 497 szervtranszplantáció történt tavaly Magyarországon.

A négy centrum agyhalottból 303, élődonorból 40 (13,66%) vesét ültetett be. A veseátültetések száma 26%-al emelkedett a Debreceni Egyetem, Klinikai Központ, Sebészeti Intézet Transzplantációs Tanszékén (63 vesetranszplantáció).

Magyarországon 2015-ben 18,67%-al emelkedett a májátültetések száma (89 májtranszplantáció a Semmelweis Egyetem Transzplantációs és Sebészeti Klinikán).

51 szívátültetést és 13 kombinált vese- és hasnyálmirigy transzplantációt végeztek. 2015. december 13-án megtörtént az első tüdőtranszplantáció Magyarországon, a Semmelweis Egyetem Mellkassebészeti Klinikáján. 21 magyar recipiens kapott új tüdőt Bécsben az év során.

Nemzetközi szervcsere az Eurotransplant együttműködés keretei között

2015-ban 73 vese, 9 szív, 20 máj, tehát összesen 102 Eurotransplantból származó donorszervet ültettek be Magyarországon. Hazánkban 563 szerv eltávolítása történt meg elhunyt donorból. Az eltávolított szervek 32,7%-a az Eurotransplant tagállamaiban került beültetésre, amely 4% kevesebb mint az elmúlt évben, tehát a magyar donor szervek magyarországi hasznosulása nő, mely köszönhető a várólisták feltöltöttségének javulásával illetve a hazai tüdőtranszplantációs program beindulásának is.

Szerotranszplantációs várólisták Magyarországon

2015. december 31-én a várólistáról kiválasztható betegek száma összesen 910, a várakozók száma szervtípusonként a következőképpen alakul:

- 739 beteg vesetranszplantációs várólistán,
- 111 beteg májtranszplantációs várólistán,
- 40 beteg szívtranszplantációs várólistán,
- 11 beteg kombinált vese- és hasnyálmirigy várólistán
- 9 beteg tüdőtranszplantációs várólistán.

Az év során 23 akut szervkérés érkezett a Szervkoordinációs Irodába, amelyek közül 20 esetben történt sikeres szervkeresés után transzplantáció, beteg állapotromlás miatt került le a listáról. Akut listán 1 beteg hunyt el, 1 beteg akut listán maradt a 2015 után is.

Összefoglalva tehát az elmúlt két évben 30-40%-al emelkedett a transzplantációs aktivitás, amely több száz élet megmentését eredményezett. Ilyen mértékű fejlődés és esetszám soha nem volt még ezt megelőzően Magyarországon, amely nem lett volna lehetséges az intenzív osztályok elkötelezett munkája nélkül. A szervátültetések számának donorszám változást meghaladó mértékű javulása pedig az Eurotransplant által megvalósuló nemzetközi szervcsereknek köszönhető.

Szervdonációs aktivitás megyénként 2015

